

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint fogyatékosügyei független mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-128/2025. számú ügyben

*Egy sajátos nevelési igényű gyermek óvodai csoportban történő
gyógypedagógiai ellátásával és óvodába utaztatásával kapcsolatban*

Érintett szervek:

- Tápiógyörgye Községi Önkormányzat
- Nagykátai Járási Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
- Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat

2025.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-128/2025. számú ügyben**

1. Az eljárás megindítása, előzmények

A Pest vármegyei Tápiógyörgye községben élő beadványozó édesanya a Down-szindrómával élő sajátos nevelési igényű (a továbbiakban: SNI) gyermeke óvodába utaztatásával kapcsolatban fordult hozzám panasszal.

Tekintettel arra, hogy az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 1. § (2) bekezdés a) és d) pontjai értelmében az alapvető jogok biztosá megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek és a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok, így a fogyatékossggal élő személyek jogainak védelmére, a fogyatékossgügyfi független mechanizmus feladatkörében az Ajbt. 1.§ (3) bekezdése és 39/O. § (1) bekezdése alapján a pedig rendszeresen vizsgálja a fogyatékossggal élő személyek jogainak a Fogyatékossggal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezménynek (a továbbiakban: CRPD) való megfelelés szerinti érvényesülését, a panaszbeadvány nyomán az Ajbt. 18. § (1) bekezdése és a 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

A vizsgálat eredményes befejezése érdekében a panaszos SNI-s gyermeke gyógypedagógiai óvodai csoportban történő ellátásával és az óvodába utaztatásával kapcsolatban az Ajbt. 21. § (1) bekezdése alapján tájékoztatást kértem Tápiógyörgye Község Önkormányzatának jegyzőjétől és a Ceglédi Tankerületi Központ fenntartásában működő Nagykátai Járási Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (a továbbiakban: Nagykátai EGYMI) főigazgatójától.

2. Érintett alkotmányos jogok és alapelvek

- *A nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangja:* „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.” [Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdés];
- *Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdításának elve:* „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossg, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” [Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdés];
- *A fogyatékossggal élők és gyermekek kiemelt védelme:* „Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.” [Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés];
- *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga:* „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés].

3. Alkalmazott jogforrások

- A Fogyatékossggal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (Magyarországon kihirdette a 2007. évi XCII. törvény; a továbbiakban: CRPD);

- A Gyermek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (Magyarországon kihirdette az 1991. évi LXIV. törvény; a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- A szerződések jogáról szóló Bécsi szerződés (Magyarországon kihirdette az 1987. évi 12. törvényerejű rendelet);
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.).

4. A megállapított tényállás

4.1. A panaszbeadvány

Panaszos édesanya a Down-szindrómával élő sajátos nevelési igényű gyermeke óvodába utaztatásával kapcsolatban fordult hozzám beadvánnyal, sérelmezve, hogy a lakóhelyén és annak környékén nincs megfelelő szociális háló. A gyermeket a Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottsága 2022. december 15-én kelt határozatával sajátos nevelési igényű gyermekként minősítette. A Szakértői Bizottság véleménye alapján gyermek számára gyógypedagógiai óvodai ellátás javasolt. A szülő sérelmezte, hogy a tápiógyörgyei önkormányzati óvoda gyermekét nem fogadta, a Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat által kijelölt Nagykátai Járási Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény pedig nem nyújtott megfelelő körülményeket a gyermeke számára. A panaszos gyermeke a szülők kérésére a Jászberényi Maci Alapítványi Óvodába nyert felvételt, ennek az éves térítési díja azonban 696.000 Ft, amely – ha annak fizetése alól méltányosságból a tárgyévben nem kapott volna felmentést – nagyon megterhelő lenne a család számára. A térítési díj – szülők által kezdeményezett – átvállalását a Tápiógyörgye Községi Önkormányzat Képviselő-testülete 2023. december 18-án meghozott határozatában elutasította.

Panaszos hivatkozott arra is, hogy az óvodába történő be- és hazajárás napi 100 kilométer megtételével jár, és mivel a gyermeket rendkívül körülményes és hosszadalmas lenne tömegközlekedéssel utaztatni, így a szülők kénytelenek ezt a távot saját autóval megtenni, amely jelentős többletköltséggel jár a család számára. Panaszos elmondása szerint Tápiógyörgye Községi Önkormányzata (a továbbiakban: Önkormányzat) az utazás megszervezését, illetve az utazási költségek megtérítését nem vállalta.

A panaszos, a kisebbik gyermekét, aki szintén SNI minősítéssel rendelkezik, a közeljövőben szeretné bölcsődei nevelésbe helyezni, ami a fentiekben előadottak miatt további kiadásokat jelent majd a család számára.

4.2. A Nagykátai Járási Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény vezetőjének válasza

A főigazgató tájékoztatása szerint panaszos édesanya a nevelési év megkezdése előtt több alkalommal látogatta meg az Intézményt a pedagógusokkal való egyeztetést követően. A gyermek beszoktatása rendhagyóan közel 1 hónapig tartott, mivel az édesanya – a kapott tájékoztatás szerint – nem volt együttműködő a beszoktatást illetően a pedagógusokkal. Panaszos 2023. szeptember 26-i jelzését illetően a főigazgató aznap személyesen tájékoztatta a szülőt arról, hogy igyekeznek kezelni a problémáját, miszerint kifogásolta, hogy az óvoda korú, közép súlyos értelmi fogyatékossgal élő gyermeke az általános iskolás, közép súlyos értelmi fogyatékossgal élő gyermekekkel egyidőben tartózkodik az udvaron.

Ez utóbbi kapcsán az intézményvezető ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az óvoda célul tűzte ki a fogyatékos gyermekek intézményen belüli szoros együttműködésben való nevelését,

amely álláspontja szerint eredményes volt. Kitért arra is, hogy az intézményben az óvodai csoport 2023 szeptemberétől működik, és minden nappal igyekeznek többet és többet megtenni azért, hogy az általuk ellátott gyermekeknek a legtöbbet tudják nyújtani. A megbeszélésen a panaszost arról is tájékoztatták, hogyha úgy érzi, az óvoda nem képes gyermeke számára megfelelő körülményeket teremteni, joga van másik intézményt választani. A szülő ezt követően gyermekével együtt távozott az intézményből. Az óvoda 2023. szeptember 27-én e-mailben is tájékoztatta a panaszost álláspontjáról. A panaszos gyermekének jogviszonya 2023. szeptember 28-tól Jászberényi „Maci” Alapítványi Óvodában folytatódott.

Az intézményvezető arról is tájékoztattott a Nagykáta Járási Óvoda személyi és tárgyi adottságaival összefüggésben, hogy a 2018. szeptember 1-én alapult, szegregáltan működő intézmény hiánypótló a járásban, alapfeladatként végzi azon SNI gyermekek nevelését, akik az illetékes szakértői bizottság javaslata alapján külön nevelés keretében láthatók el eredményesen. *Az óvodában autizmussal élő, tanulásban vagy értelmileg akadályozott, halmozottan fogyatékos gyermekek gyógypedagógiai nevelése zajlik a gyógypedagógiai nevelés színvonalát magasan képzett – 2 vagy több diplomával rendelkező – gyógypedagógusokkal, konduktorral, logopédussal és terápiás kutyafelvezetővel biztosítják.* Az intézmény nagykáta székhelye eredetileg nem óvodának épült, ám az óvodai feladatellátás kezdetétől (2021 szeptembere óta) minden tőlük telhetőt megtettek annak érdekében, hogy minden igényt kiszolgáljanak a fogyatékossgal élő gyermekek ellátásában. Az érintett feladatellátási helyen az ügyet követően 2023. október 25-én készült el az a zárt játszótér, minősített játszóeszközzel, amely igény szerint lehetővé teszi az óvodás és iskolás gyermekek külön történő levegőztetését. *Az intézmény családias, inkluzív szemléletű, számukra érték az, hogy közös programokat is szerveznek az intézmény valamennyi tanulójával. Büszkék arra, hogy a fiatal intézmény a semmiből kialakítva pár év alatt valódi lehetőséget teremt az együttműködő családoknak, akik közösen tesznek gyermekeikért.*

4.3. Tápiógyörgye Község Önkormányzat jegyzőjének válasza

Az önkormányzat jegyzője a konkrét ügy kapcsán arról tájékoztattott, hogy 2023. október 19-én a panaszos Down szindrómával élő lánya óvodai ellátása kapcsán kérelmet terjesztett elő neki címezve, azonban kérelmét illetően hatásköre Tápiógyörgye Község Önkormányzata Szociális és Egészségügyi Bizottságának, illetve a képviselő-testületnek volt. A kérelmet a Szociális és Egészségügyi Bizottság megtárgyalta, majd a képviselő-testület elé terjesztette azzal, hogy az önkormányzat anyagi helyzete nem teszi lehetővé, hogy magánóvodai tandíjat fizessen évi 696.000 forint összegben. A képviselő-testület elfogadta a bizottság javaslatát és ez alapján hozta meg 102/2023. (XII. 18.) számú képviselő-testületi határozatát. A határozatban a képviselő-testület döntését az alábbiakkal indokolta:

A panaszos kérelmet terjesztett elő, melyben szegregált nevelést igénylő gyermeke 696.000-Ft éves intézményi térítési díjának 75%-os átvállalását kérte az Önkormányzattól. Kérelmét a rendelkezésre álló dokumentumokkal – szakvélemények, kereseti jövedelmi viszonyok igazolása – támasztotta alá.

A települési támogatásról szóló 2/2015. (II.13.) ÖR. szociális jogosultságot az öregségi nyugdíj minimumhoz, 2023. január 01. napjától a szociális vetítési alaphoz határoz meg, melynek összege 28 500-Ft/fő. A kérelmező családjában az 1 főre eső jövedelem ezt az összeget meghaladja.

A településen jelenleg 12 fő 3-14 év közötti gyermek vesz igénybe más településeken – Szolnok, Nagykáta, Abony, Cegléd, Szentmártonkáta – szegregált állami nevelési és oktatási intézményi ellátást. Előadta továbbá, hogy Magyarország központi költségvetése nem biztosítja az Önkormányzatoknak a szegregált nevelésben, oktatásban részt vevő gyermekek támogatását. A képviselő-testület 2023. december 18-i ülésén, 108/2023. (XII. 18.) képviselő-testületi határozatával *a településen élő minden 3-14 év közötti fogyatékos gyermeket, aki más*

településen vesz igénybe egészségi állapotának megfelelő szegregált nevelési, oktatási ellátást, 20.000 forint egyszeri támogatásban részesített.

Az önkormányzat jegyzője tájékoztatott továbbá arról, hogy 2022. június 13-án 5 fő fogyatékos gyermek szülei arra irányuló kérelmet terjesztettek elő, hogy az önkormányzat biztosítson gépjárművet, amivel a gyermekek napi rendszerességgel elszállításra kerülnek az ellátásukat biztosító intézménybe. Miután az önkormányzatnak akkor sem volt erre anyagi lehetősége, a jegyző megkereséssel élt a Köztársasági Elnök felé. A Belügyminisztériumtól érkezett válaszlevél felhívta a jegyző figyelmét arra, hogy a szociális szolgáltatások rendszerét a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény (Szoctv.) szerint a szociális alapszolgáltatás körébe tartozik a támogató szolgáltatás, amely a fogyatékos személy szükségleteinek speciális kielégítését végzi, életkorának, élethelyzetének és egészségi állapotának megfelelően, a meglévő képességeinek fenntartásával, felhasználásával, fejlesztésével. A támogató szolgáltatás célja, hogy a fogyatékos személy a saját otthonában, lakókörnyezetében jusson hozzá azon segítséghez, amely az önálló életvitel fenntartásához szükséges. A támogató szolgáltatás kiterjedhet többek között a szociálisan rászorultnak minősülő súlyosan fogyatékos személyek szállítására is. *A szociális szolgáltatások működését engedélyező hatóságok szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett támogató szolgáltatói közül a Református Szeretetszolgálat Molnár Mária Református Fogyatékos Ápoló-Gondozó Otthon ellátási területe terjed ki a Nagykáta Járásra, amelyhez Tápiógyörgye is tartozik. Támogatói szolgálatot emellett a települési önkormányzat is létrehozhat, amennyiben a szolgáltatás bejegyzésre került a szolgáltatói nyilvántartásba. Ebben az esetben az önkormányzat vagy társulás, mint fenntartó, a szolgáltatás befogadása nélkül is jogosult a központi költségvetésről szóló törvényben biztosított támogatásra. A támogató szolgáltatás megszervezése azonban nem kötelező önkormányzati feladat. Az önkormányzat saját akaratából, a helyi lakosok igényére figyelemmel dönthet arról, hogy támogató szolgáltatást kíván-e működtetni, vagy sem.*

A jegyző válaszából kiderült, hogy a Tápiógyörgye Község Önkormányzata által fenntartott óvodában biztosítva van az SNI gyermekek ellátása integrált csoportban. Az önkormányzat 11 fő integráltan nevelhető SNI gyermek óvodai nevelését biztosítja. Megbízási szerződés alapján foglalkoztatott gyógypedagógus-logopédus és mozgásfejlesztő óvodapedagógus hetente 2 alkalommal látja el az SNI gyermekeket. Gyógypedagógiai csoportot szakemberhiány miatt nem tudnak biztosítani, az önkormányzat folyamatos álláshirdetés útján kívánja orvosolni ezt a problémát.

A konkrét panasz vonatkozásában előadta, hogy a panaszos gyermeke számára a szakértői vélemény a 2022/2023-as nevelési évre a Down Alapítvány Pedagógiai Szakszolgálatot (1143 Budapest, Ilka utca 26. III. 4.), a 2023/2024-es nevelési évre a Nagykáta EGYMI -t (2760 Nagykáta, Tüzelő utca 7.) jelölte ki. Ezek az intézmények a Szolnok-Nagykáta-Budapest vasútvonalon található. *Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár utazási utalványt biztosított – vonat, autóbusz, HÉV – az SNI gyermek és kísérője számára.*

Az önkormányzat tájékoztatásából kiderül, hogy a korai fejlesztést és gondozást, illetőleg fejlesztő felkészítést nyújtó intézmény általi szolgáltatás igénybevételével kapcsolatban *utazási költségtérítési támogatás jár* az Nkt. szerinti nappali rendszerű iskolai oktatás keretein belül tanulmányokat folytató tanulónak, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a tanítási év rendjének figyelembevételével. Az SNI gyermekek ellátását biztosító gyógypedagógiai intézmény az SNI gyermekek korai fejlesztését és gondozását nyújtó intézménnyel azonos elbírálás alá esik. A gyermek kísérőjének egy napon maximum 2 oda-, illetve 2 visszautat lehet elszámolni (amiből 1-1 út a közös és 1-1 út a gyermek nélküli utazás lehet). *Amennyiben az egészségügyi szolgáltató által kijelölt személy véleménye alapján a biztosított betegsége, egészségi állapota miatt közforgalmú személyszállítási eszközön nem tud utazni, az utazási költségtérítési támogatás mértéke 21 Ft/km, a 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet 11. § (3) bekezdése alapján.*

A panaszos gyermeke számára 2023. szeptember 28-tól kijelölt Maci Alapítvány Óvoda (5100 Jászberény, Gorjanc sétány 1.) a panaszos lakóhelyétől 31,25 km-re található. Napi

négyszeri út 125 km/nap, 21 tanítási nappal számolva 2.625 km/hó. 21 forintos költségtérítéssel ez egy hónapra 55.125 Ft összeget, a 10 hónapos nevelési év esetén 551.250 forintot jelent. *A kapott tájékoztatás szerint Tápiógyörgye Község Önkormányzatának éves költségvetése nem bírja el, hogy a családnak ilyen összegű térítést adjon, a meglévő 12 másik hasonló helyzetben lévő család mellőzésével.*

5. A vizsgálat megállapításai

5.1. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Mindebből következően *Tápiógyörgye Község Önkormányzata eljárásának vizsgálatára* kiterjed a hatásköröm.

A preventív alapjogvédelemre is hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat alapján az alapvető jogok biztosa mandátuma keretei között marad akkor, amikor az alapjogi aspektusú vizsgálathoz nélkülözhetetlen módon, eljárása keretében, a konkrét alapjogsérelemek és ezen alapuló panaszok megelőzése érdekében áttekinti a releváns jogi szabályozást, feltérképezi és jelzi a jogalkotásért felelős szervek irányába a felmerülő aggályokat.

5.2. Az alapvető jogok és alkotmányos elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolásában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja, vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Ha összevetjük az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2)-(5) bekezdéseiben, valamint az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény szövegével, akkor abból az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező alapvető jogok és alkotmányos elvek tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, amely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná.

Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind az azt követően hozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

5.2.1. A hátrányos megkülönböztetés tilalma, a fogyatékossgal élő személyek védelme

A CRPD 5. cikke deklarálja, hogy a törvény előtt minden személy egyenlő, és mindenféle hátrányos megkülönböztetés nélkül jogosult a törvények által nyújtott védelemre és kedvezményre. Az 5. cikk 2. pontja alapján a részes államok megtiltanak a fogyatékossgal alapján történő bármilyen hátrányos megkülönböztetést, és minden téren biztosítják a fogyatékossgal élő személyek számára a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni egyenlő és hatékony jogi védelmet. Az 5. cikk 3. pontja értelmében az egyenlőség előmozdítása és a hátrányos megkülönböztetés eltörlése érdekében a részes államok minden megfelelő lépést megtesznek, így biztosítva az ésszerű alkalmazkodást.

Az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése a korábbi Alkotmány 70/A.§-hoz hasonlóan tartalmazza a diszkrimináció tilalmát, amely szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossgal, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése továbbá előírja, hogy Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti, a XV. cikk (5) bekezdése emellett külön is kiemeli, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

Az Alkotmánybíróság a 42/2012. (XII. 20.) AB határozatban megállapította, hogy az Alaptörvény XV. cikke változatlan tartalommal fenntartja az egyenlőség általános, nem csak az alapjogokra kiterjedő – vagy, ahogy az Alkotmánybíróság gyakran nevezte: a „jogegyenlőség” – követelményét és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. A két évtizedes, töretlen, az Alaptörvény fenti rendelkezése alapján továbbra is irányadónak tekinthető alkotmánybírói gyakorlat rögzíti, hogy a *hátrányos megkülönböztetés tilalma* arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként, egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. A megkülönböztetés alkotmányossága tekintetében az Alkotmánybíróság két mércét alkalmazott. Az alkotmányos alapjogok tekintetében megvalósuló egyenlőtlen bánásmód esetén annak alkotmányossága az alapvető jogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági teszt alapján ítéltető meg. Bár az Alkotmány – ahogyan az Alaptörvény is – szövegszerűen csak az alapvető jogok tekintetében tiltotta a hátrányos megkülönböztetést, az Alkotmánybíróság szerint e tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre.

Az egyenlő bánásmóddal és az esélyegyenlőséggel összefüggésben arra is utalni kell, hogy az alapvető jogok biztosa számára az Ajbt. fontos célként fogalmazza meg *a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportokhoz tartozó személyek jogainak fokozott védelmét*. A töretlen ombudsmani gyakorlat alapján nyilvánvalóan e személyi körbe tartoznak a gyermekek,

a nők, az idősek, a fogyatékossgal élő személyek, a pszichiátriai betegek és más betegek, továbbá a fogvatartottak, hajléktalanok is.

A felsorolt egyes társadalmi csoportok más és más okokból (például az egzisztenciális helyzetük, életkoruk, egészségi vagy mentális állapotuk miatt) minősülhetnek veszélyeztetettnek. Helyzetük miatt kiszolgáltatottabbak valamennyi állami, közhatalmi beavatkozással szemben, érdekérvényesítő képességük csekély, ezért esetükben súlyos és közvetlen következményekkel járhat, ha az állam nem tesz eleget egyes alkotmányos feladatainak.

Az Alaptörvény tehát a gyermekeket és a fogyatékossgal élőket gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített a hátrányos megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény idézett rendelkezése, amelyek alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, testi fogyatékossgal) okán sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás *nem fakultatív feladat*: az állam köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően, súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. A CRPD preambulumban a részes államok elismerik az emberiség valamennyi tagjának veleszületett méltóságát és értékét, az általános alapelvek között is hangsúlyozva a veleszületett méltóság és az autonómia tiszteletét, a hátrányos megkülönböztetés és a teljes és hatékony társadalmi részvétel és befogadás fontosságát (CRPD 3. cikk). A részes államok kötelezettséget vállaltak többek között arra, hogy meghoznak minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést az CRPD-ben foglalt jogok végrehajtása érdekében, megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében, a fogyatékos emberek számára is fontos innovatív kutatásokat és fejlesztéseket valósítanak meg vagy segítenek elő, és ezekről hozzáférhető információkat biztosítanak az érintettek számára (CRPD 4. cikk). Az alkotmánybírósgai esetjog szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: e körben mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

5.2.2. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga

A CRPD. 7. cikke deklarálja a fogyatékossgal élő gyermekek fokozott védelmének kötelezettségét. Ennek értelmében: *A részes államok minden szükséges intézkedést meghoznak, hogy a fogyatékossgal élő gyermekek számára más gyermekekkel azonos alapon biztosítsák valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes körű gyakorlását. Minden, a fogyatékossgal élő gyermekekkel kapcsolatos intézkedés során elsődlegesen a gyermek legfőbb érdekeit kell figyelembe venni.*

Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti az Alaptörvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat.

Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként *biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket*. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg *a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére*. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy *aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében*.

5.2.3. A nemzetközi emberi jogi kötelezettségek érvényesítése

Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése értelmében Magyarországnak a nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítania kell a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját, jelen esetben egyrészt azt, hogy a magyar jogi szabályozás megfeleljen a CRPD által felállított és a Bizottság által jelzett kötelezettségeknek, másrészt a magyar jogi szabályozásnak és gyakorlatnak meg kell felelnie a Gyermekjogi Egyezményben rögzített követelményeknek. Ebbe értelemszerűen nemcsak az tartozik bele, hogy a jogrendszerben nem maradhatnak olyan szabályok, amelyek nem egyeztethetőek össze a CRPD és a Gyermekjogi Egyezmény rendelkezéseivel, hanem az is, hogy ahol szükséges, ott a jogalkotó érdemi és hatékony lépéseket tegyen a hiányzó szabályozás megalkotása érdekében.

A Gyermekjogi Egyezmény preambuluma rögzíti, hogy *a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt*. Az Egyezmény 1991-től a magyar jog része, részes államként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó és a gyermekek védelmét biztosító intézmények létesítésére, ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság és egészséges környezet biztosítására. Az Egyezmény minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez. Az Egyezmény 18. cikke értelmében a részes államok elismerik, hogy a felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre hárul. Ez okból kifolyólag *segítséget kell nyújtaniuk a gyermek szüleinek a gyermek nevelésével kapcsolatban rájuk háruló felelősség gyakorlásához, gondoskodniuk kell a gyermekjóléti intézmények, szolgálatok létrehozásáról*.

A Gyermekjogi Egyezmény 23. cikke a fogyatékosággal élő gyermekek jogait rögzíti. Ennek megfelelően az Egyezményben részes államok elismerik, hogy a szellemileg vagy testileg fogyatékos gyermekeknek emberi méltóságát biztosító, öfenntartását előmozdító, a közösségi életben való tevékeny részvételét lehetővé tevő teljes és tisztességes életet kell élnie. Az Egyezményben részes államok elismerik a fogyatékos gyermekeknek a gondoskodáshoz való jogát.

A CRPD preambuluma szerint a részes államok elismerik, hogy bárkinek a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetése az emberi személy veleszületett méltóságának és értékének megsértése.

A CRPD 4. cikke a következők szerint rendelkezik az általános kötelezettségekről:

„1. A részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog és szabadság teljes megvalósulását valamennyi fogyatékosággal élő személy számára, a fogyatékoság alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. Ennek érdekében a részes államok vállalják, hogy:

a) meghoznak minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést a jelen Egyezményben foglalt jogok végrehajtása érdekében;

b) megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében;

c) figyelembe veszik a fogyatékossgal élő személyek emberi jogainak védelmét és előmozdítását valamennyi politika és program során;

d) tartózkodnak minden olyan cselekedetben és gyakorlatban való részvételtől, amely nem összeegyeztethető a jelen Egyezményvel, és biztosítják, hogy a hatóságok és közintézmények a jelen Egyezményvel összhangban tevékenykedjenek;

e) minden megfelelő intézkedést meghoznak bármely személy, intézmény vagy magánvállalkozás által a fogyatékossgal alapján történő hátrányos megkülönböztetés felszámolása érdekében;

f) kutatásokat és fejlesztéseket valósítanak meg vagy segítenek elő az egyetemesen tervezett áruk, szolgáltatások, eszközök és létesítmények vonatkozásában, a jelen Egyezmény 2. cikkében meghatározottak szerint, amelyek a lehető legkisebb változtatással és anyagi ráfordítással megfelelnek a fogyatékossgal élő személyek speciális igényeinek, elősegítve felhasználhatóságukat és használatukat, valamint elősegítik az egyetemes tervezést a szabványok és irányelvek kidolgozása során;

g) kutatásokat és fejlesztéseket valósítanak meg, vagy segítenek elő a fogyatékossgal élő személyek számára alkalmas új technológiák, beleértve az információs és kommunikációs technológiákat, a közlekedést/mozgást segítő eszközök, készülékek és segédeszközök elérhetőségének és használatának előmozdítására, elsőbbséget biztosítva az elérhető költséggel járó technológiáknak;

h) hozzáférhető információkat biztosítanak a fogyatékossgal élő személyek számára a közlekedést segítő eszközökről, a készülékekről és segédeszközökről, ideértve az új technológiákat, csakúgy, mint a segítségnyújtás, támogató szolgáltatások és szolgálatok más formáiról;

i) előmozdítják a jelen Egyezményben foglalt jogok oktatását a fogyatékossgal élő személyekkel foglalkozó szakemberek és alkalmazottak számára az e jogok által biztosított jobb segítség- és szolgáltatásnyújtás érdekében.

2. Tekintettel a gazdasági, társadalmi és kulturális jogokra minden részes állam vállalja, hogy a rendelkezésre álló erőforrásai felső határáig, és szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében, intézkedéseket tesz e jogok teljes megvalósításának fokozatosan történő elérése érdekében, fenntartás nélkül, a nemzetközi joggal összhangban, a jelen Egyezményben foglalt kötelezettségek haladéktalan alkalmazására [...].

4. A jelen Egyezményben semmi nem értelmezhető úgy, mint ami befolyásolja a részes állam jogának, vagy az adott részes állam vonatkozásában hatályos nemzetközi jognak a fogyatékossgal élő személyek jogainak hatékonyabb szabályozását biztosító rendelkezéseit. A jelen Egyezményben részes államok joga, szerződesei, szabályozása vagy szokásai által elismert, vagy tartalmazott emberi jogok és alapvető szabadságok nem korlátozhatók vagy csorbíthatók arra hivatkozással, hogy a jelen Egyezmény az adott jogokat vagy szabadságokat nem, vagy csak kisebb mértékben ismeri el [...].”

A szerződések jogáról szóló Bécsi szerződés 31. cikke értelmében a szerződést jóhiszeműen, kifejezéseinek szövegösszefüggésükben szokásos értelme szerint, valamint tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni. A CRPD 1. cikke értelmében az egyezmény célja valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása. A CRPD alapelvei között elsőként említi továbbá, hogy a fogyatékossgal élő személyeket is megilleti a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét (CRPD 3. cikk a) pont). Ebből következően a jelentés

tartalmában az emberi méltóság alapjogi védelmének primátusából vezeti le a fogyatékossgal élő személyeket megillető további és felhívott alapjogok érvényesülésének problémáit.

Mindehhez kapcsolódóan utalok arra is, hogy a CRPD elfogadása nagy előrelépést jelentett annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogairól való közgondolkodás az orvosi szemléletről az emberi jogi megközelítés irányába forduljon. Az emberi jogi szemlélet lényege az inkluzív (az alany autonómiájának a szociális közegben való érvényesülése) és szubsztanciális (lényegi, a fogyatékos embert, mint az emberi jogok alanyát, és nem tárgyát szem előtt tartó) gondolkodásmód.¹

Az alapvető jogok biztosja alkalmas arra, hogy a maga semleges és kiegyensúlyozó, közvetítő szerepével, illetve a kizárólag alapjogvédelemre fókuszáló tevékenységével, az ENSZ nemzeti emberi jogi intézményeként valós tartalmat adjon a CRPD-ben foglaltaknak. Annak az Egyezménynek, amely korszakalkotó módon – a nemzetközi emberi jogi standardoknak is megfelelően – meghatározó és előremutató támpontot képvisel a fogyatékossgal élő emberek alapvető emberi jogainak érvényesülésében.

5.3. Az ügy érdeme tekintetében

Amint azt valamennyi fogyatékossgügygel foglalkozó jelentésben kiemelem, a Fot. legfontosabb elve szerint az államnak, a társadalom szervezeteinek és tagjainak oly módon kell tevékenységüket végezni, hogy az ne okozhasson olyan károsodást, amely fogyatékossg kialakulásához vezet, illetve *olyan körülményeket kell létrehozni, amelyben a fogyatékos emberek képesek lesznek teljesebb életre és a fogyatékossgukból fakadó terheik csökkenthetőek*².

A tervezési, döntési folyamatok során kiemelten kell kezelni a fogyatékos személyek sajátos szükségleteit, és figyelemmel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek, a bárki által igénybe vehető lehetőségekkel csak különleges megoldások alkalmazása esetén élhetnek. A fogyatékos személyeket érintő döntések során tekintettel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek a társadalom és a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt, továbbá az állam a nemzetgazdaság mindenkorai lehetőségeivel összhangban köteles gondoskodni a fogyatékos személyeket megillető jogok érvényesítéséről, a fogyatékos személyek hátrányait kompenzáló intézményrendszer működtetéséről³.

5.3.1. Nemzetközi szerződésekből eredő követelmények

A CRPD 7. cikkének 1. és 2. pontja deklarálja, hogy a részes államok minden szükséges intézkedést meghoznak, hogy *a fogyatékossgal élő gyermekek számára más gyermekekkel azonos alapon biztosítsák valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes körű gyakorlását*, és minden, a fogyatékossgal élő gyermekekkel kapcsolatos intézkedés során *elsődlegesen a gyermek legfőbb érdekeit* kell figyelembe venni.

A CRPD 24. cikk rögzíti, hogy a részes államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek oktatáshoz való jogát, valamint hátrányos megkülönböztetés nélküli, egyenlő esélyeken alapuló, befogadó oktatási rendszert biztosítanak a fogyatékossgal élő személyek számára.

A Fot. 7/A. § (1) bekezdése is rögzíti, hogy a fogyatékos személy számára – figyelembe véve a különböző fogyatékossgai csoportok eltérő speciális szükségleteit – biztosítani kell a

¹ Theresia Degener, az ENSZ Fogyatékossgügyi Bizottságának alelnöke, az ENSZ Egyezmény kidolgozásának aktív résztvevője; 2013. január, Trier, Academy of European Law.

² Fot. 2. § (1) bekezdés

³ Fot. 2. § (3)-(5) bekezdés

közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. A szolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele – az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal – mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető.⁴ Az Nkt. az 1. § (2) bekezdésében rögzíti, hogy a köznevelés közszolgálat, amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. Az Nkt. 2. § (2) bekezdése kimondja, hogy az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő más fenntartású intézményben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes. Az Nkt. 96. § (7) bekezdése értelmében, ahol jogszabály az óvodai nevelésben részt vevő, a tanulói jogviszonyban, kollégiumi tagsági viszonyban álló fogyatékos gyermek részére kedvezményt, juttatást, jogosultságot, kötelezettséget állapít meg, a fogyatékos gyermek, tanuló fogalom alatt a sajátos nevelési igényű gyermeket, tanulót kell érteni.

A Gyermekjogi Egyezmény 3. cikk 1-3. pontjai értelmében a szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy a gyermek számára, figyelembe véve szülei, gyámjai és az érte törvényesen felelős más személyek jogait és kötelességeit, biztosítják a jólétéhez szükséges védelmet és gondozást, e célból meghozzák a szükséges törvényhozási és közigazgatási intézkedéseket.

Ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükséges szociális programok létrehozását teszik lehetővé, továbbá a helytelen bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is.

5.3.2. A gyermek óvodába szállításának kötelezettsége

Az Nkt. 49. § (3) bekezdése szerint a települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitvatartásának rendjét. Az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda). Az Nkt. 50. § (9) bekezdése alapján az is egyértelmű, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatását ellátó nevelési-oktatási intézmények is rendelkeznek kötelező felvételi körzettel, a több vármegyére, országrészre kiterjedően ellátó nevelési-oktatási intézmény működési, felvételi körzetének meghatározása előtt az intézmény székhelye szerint illetékes tankerületi központnak be kell szereznie az érdekelt tankerületi központok véleményét. A kötelező felvételt biztosító óvodának pedig kiemelt a jelentősége az óvodai jogviszony létrehozásakor, hiszen ez az egyetlen olyan intézmény, amelyik a törvény szerint nem tagadhatja meg a gyermek felvételét.

Az Nkt. 74. § (5) bekezdése értelmében a lakóhely, ennek hiányában a tartózkodási hely szerint illetékes települési önkormányzat megtéríti a kötelező felvételt biztosító óvodába való utazás költségeit, továbbá szükség esetén gondoskodik kísérő személyről a gyermek részére, ha az óvoda a településen kívül található, és az óvodába való utaztatást az önkormányzat nem biztosítja. Az önkormányzatnak tehát kötelező feladata a gyermekek óvodába való eljuttatásának biztosítása, amelyet vagy az utazás biztosítása révén, vagy a kötelező felvételt biztosító óvodába való utazás költségeinek megtérítésével, illetve szükség esetén kísérő személyről való gondoskodással valósíthat meg. Az Emberi Erőforrások Minisztériumának az AJB-7/2016.

⁴ Fot. 4. § ha) pontja

számú ügyben ombudsmani megkeresésre kifejtett álláspontját alapul véve, *ez a szabály alkalmazandó akkor is, ha a gyermek számára a szakértői bizottság jelöli ki a nevelési-oktatási intézményt.*

A szaktárca jogértelmezési álláspontjával egyetértésben hangsúlyozom, *hogy a szakértői bizottság által kijelölt intézmény a bizottság véleménye alapján válik kötelező felvételt biztosító intézménnyé, a tanulót az óvoda ugyanis köteles felvenni, így a lakóhely szerint illetékes önkormányzat feladatává válik a gyermek óvodába való utaztatásának a megszervezése, illetőleg költségeinek viselése.* A neveléshez és fejlesztéshez való tényleges hozzáférés egyik alapvető előfeltétele, hogy a gyermekek oktatási intézménybe való eljutása biztosított legyen.

A jelen ügy kapcsán feltárt körülmények szerint a gyermek számára a szakértői bizottság a 2022/2023-as nevelési évre a Down Alapítvány Pedagógiai Szakszolgálatát, a 2023/2024-es nevelési évre a Nagykátai Járási Óvodát, majd a jászberényi Maci Alapítványi Óvodát jelölte ki, ezzel együtt pedig *Tápiógyörgye Község Önkormányzata feladatává vált a gyermek óvodába való utaztatásának a megszervezése, illetve az utazás költségeinek viselése.*

A jogszabály nem részletezi, hogy a fenntartónak a tanulók utazását milyen módon, ki által és milyen formában szükséges megszervezni, ugyanakkor a gyermekek legjobb érdekének követelményéből kiindulva az utaztatásnak a gyermekek érdekeivel összhangban kell állni. Így annak az a célja, hogy a gyermek biztonságosan a számára kijelölt iskolába és onnan haza a megfelelő időben eljusson, és az utazás minősége igazodjon a gyermek érdekeihez. Ez utóbbi keretében figyelembe szükséges venni a gyermek korosztályát, sajátos nevelési állapotát és ebből következő szükségleteit, ennek keretében a közlekedési eszköz (busz, gépjármű stb.) vezetőjétől független személyzet által szükséges biztosítani a megfelelő felügyelet is. Mindezekre tekintettel *a panaszban érintett SNI gyermek utaztatásának az önkormányzat által biztosított módja lehet például – a gyermek legfőbb érdekének szem előtt tartása mellett – a Belügyminisztérium által javasolt megoldás, azaz a kapcsolat felvétele a Nagykátai Járásra kiterjedő ellátási területtel rendelkező támogató szolgáltatóval, vagy támogató szolgáltatás megszervezése az önkormányzat által.*

Amennyiben viszont az önkormányzat nem biztosítja az óvodába történő utaztatást, meg kell térítenie az ügyben érintett gyermek szülei részére a kötelező felvételt biztosító óvodába való utazás költségeit, továbbá szükség esetén gondoskodnia kell kísérő személyről a gyermek részére, az erre vonatkozó szabályozás szerint.⁵

A vizsgálat feltárta, hogy a 2022/2023. és a 2023/2024. tanévekben Tápiógyörgye Község Önkormányzata elmulasztotta teljesíteni a panaszos gyermekének óvodába való utaztatásának megszervezését, valamint a gyermek kísérője (szülője) utazási költségeinek megtérítését. *Ez a mulasztás a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával, továbbá az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékossággal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggésben visszásságot okozott, és nem felel meg a CRPD 4., valamint 9. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségeknek sem.*

⁵ a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet 11. §

6. Intézkedéseim

A jelentésben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság orvoslása, illetve jövőbeni bekövetkezése lehetőségének megelőzése érdekében az Ajbt. 32. §-a alapján *felkérem Tápiógyörgye Község Önkormányzatának polgármesterét*, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy

a) *az Önkormányzat biztosítsa* a panaszos sajátos nevelési igényű gyermeke részére a lakóhelyétől a számára kijelölt Maci Alapítványi Óvodába és onnan a lakóhelyére történő utazás feltételeit;

b) *készüljön felmérés* a tápiógyörgyei lakóhellyel rendelkező, sajátos nevelési igényű, *nem integrált intézményben nevelt gyermekek vonatkozásában arról*, hogy az óvodai ellátásuk, illetve óvodába történő utaztatásuk megfelelően biztosított-e, amennyiben nem, *teremtse meg a szükséges feltételeket ahhoz*, hogy az Önkormányzat eleget tudjon tenni e vonatkozásban a jogszabályban előírt kötelezettségének.

Budapest, 2025. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos